

DEEL EEN

HET RAD VAN
AVONTUUR

Hoofdstuk 1

I

De twee dingen die Sarah zich later van die avond herinnerde, waren zijn geluk bij het rad van avontuur en het masker. Maar met het verstrijken van de tijd, jaren van tijd, dacht ze alleen nog aan het masker – als ze zich er al toe kon brengen aan die afschuwelijke avond te denken.

Hij woonde in een flatgebouw in Cleaves Mills. Sarah arriveerde daar om kwart voor acht, parkeerde om de hoek en belde aan om binnengelaten te worden. Ze zouden deze avond met haar auto gaan omdat die van Johnny bij Tibbets' Garage in Hampden stond met een vastgelopen wiellager of zoiets. Iets duurs, had Johnny haar over de telefoon verteld, en toen had hij zo'n typisch Johnny Smithlachje gelachen. Sarah zou in tranen zijn geweest als het haar auto was geweest – haar *portemonnee*.

Sarah liep door de hal naar de trap, langs het prikbord. Het hing vol met kaartjes waarop bromfietsen, stereo-onderdelen en typediensten werden aangeboden, en oproepen van mensen die een lift zochten naar Kansas of Californië en mensen die bijvoorbeeld met de auto naar Florida wilden en iemand zochten om ze af te lossen bij het rijden en om de benzinekosten mee te delen. Maar deze avond werd het bord gedomineerd door een grote poster waarop een gebalde vuist te zien was tegen een dreigend rode achtergrond die aan vuur deed denken. Er stond maar één woord op de poster: STAKING! Het was eind oktober 1970.

Johnny had de flat aan de voorkant op de eerste verdieping – het penthouse, zoals hij het zelf noemde – waar je als Ramon Navarro, in je smoking, met een grote bel Ripple-wijn in een bolvormig glas, kon neerkijken op het immense, kloppende hart van Cleaves Mills, de zich na de voorstelling naar huis haastende bioscoopbezoekers, de af en aan rijdende taxi's, de neonreclames. Er zijn om en nabij zeventuizend verhalen in de naakte stad. Dit was daar één van.

Feitelijk bestond Cleaves Mills uit een hoofdstraat met een stoplicht bij de kruising (dat om zes uur 's avonds in een knipperlicht veranderde), een stuk of twintig winkels en een kleine mocassinfabriek. Net als de meeste stadjes rondom Orono, waar de universiteit van Maine was, bestond de eigenlijke industrie uit het leveren van de dingen die studenten consumeerden – bier, wijn, benzine, rock-'n-rollmuziek, fastfood, dope, kruidenierswaren, huisvesting en films. De bioscoop, die The Shade heette, vertoonde tijdens het schoolseizoen artfilms en nostalgische films uit de jaren veertig en 's zomers spaghettiwesterns met Clint Eastwood.

Johnny en Sarah hadden allebei het jaar tevoren hun studie afgerond en gaven allebei les aan Cleaves Mills High, een van de weinige middelbare scholen in de omgeving die niet was gefuseerd tot een school voor drie of vier districten. Docenten en administratief personeel van de universiteit, en ook studenten, gebruikten Cleaves als slaappleaats, en de stad voer daar wel bij. De stad beschikte ook over een voortreffelijke middelbare school met een spiksplinternieuwe mediavleugel. De bewoners van Cleaves Mills mochten dan mopperen op dat universiteitsvolk met hun bijdehante praatjes en hun communistische protestmarsen tegen de oorlog en hun bemoeizucht waar het de stadspolitiek betrof, maar ze hadden nog nooit nee gezegd tegen de belastingdollars die jaarlijks werden betaald over de fraaie onderkomens van de universiteitsdocenten en de flatgebouwen in de omgeving die sommige studenten Broddelbuurt noemden en andere Voddenwijk.

Sarah klopte op de deur en Johnny's stem, vreemd gedempt, riep: 'De deur is open, Sarah!'

Fronsend duwde ze de deur open. Het was pikkedonker in Johnny's flat, op de flakkerende gele gloed na van het knipperlicht een half huizenblok verderop in de straat. De meubels waren bultige zwarte schaduwen.

'Johnny...?'

Zich afvragend of er misschien een stop doorgeslagen was, deed ze aarzelend een stap naar voren – en toen doemde het gezicht voor haar op; het zweefde in de duisternis, een gruwelijk gezicht uit een nachtmerrie. Het straalde een spookachtige, rottende groene gloed uit. Het ene oog was opengesperd en leek haar aan te staren in gekwetste angst. Het andere was dichtgeknepen in sinistere kwaadaardigheid. De linkerhelft van het gezicht, de helft met het open oog, zag er normaal uit, maar de rechterhelft was het gezicht van

een monster, vertrokken en onmenselijk; de dikke lippen waren opgetrokken en onthulden ongelijke tanden, die ook gloeiden.

Sarah slaakte een gesmoorde kreet en deinsde struikelend achteruit. Toen ging het licht aan en was het weer gewoon Johnny's flat in plaats van een zwart voorgeborchte. Nixon aan de muur die probeerde tweedehands auto's te verkopen, het gevlochten vloerkleed dat Johnny's moeder had gemaakt, de wijnflessen die als kaarsenstandaard dienstdeden. Het gezicht gloeide niet meer en ze zag dat het gewoon een Halloweenmasker uit een feestwinkel was. Johnny's blauwe oog schitterde en keek haar aan door het open ooggat.

Hij zette het masker af en keek haar in zijn gebleekte spijkerbroek en een bruine trui met een montere glimlach aan.

'Vrolijk Halloween, Sarah,' zei hij.

Haar hart ging nog steeds tekeer. Hij had haar de stuipen op het lijf gejaagd. 'Erg grappig,' zei ze, en ze draaide zich om om te vertrekken. Ze vond het niet leuk op zo'n manier aan het schrikken gemaakt te worden.

Hij sneed haar in de deuropening de pas af. 'Hè, toe nou... het spijt me.'

'En dat is je geraden ook.' Ze keek hem koeltjes aan – probeerde dat althans. Haar woede begon al te zakken. Het punt was dat je gewoon niet kwaad kon blijven op Johnny. Of ze nu van hem hield of niet – dat was iets waar ze nog steeds probeerde achter te komen – het was onmogelijk om erg lang boos op hem te zijn of wrokig te blijven. Ze vroeg zich af of er ooit iemand in was geslaagd wrok te koesteren jegens Johnny Smith, en de gedachte was zo belachelijk dat ze onwillekeurig moest lachen.

'Kijk, dat is beter. Man, ik dacht dat je ervandoor zou gaan.'

'Ik ben geen man.'

Hij liet zijn blik over haar heen glijden. 'Dat was me al opgevalen.'

Ze droeg een dikke bontjas – niets bijzonders, imitatie wasbeer of zo – en zijn onschuldige wellustigheid maakte haar weer aan het lachen. 'Dat kun je in deze jas niet zien.'

'Jawel hoor, ik wel,' zei hij. Hij sloeg een arm om haar heen en kusste haar. Ze wilde hem eerst niet terugzoenen, maar deed het natuurlijk toch.

'Sorry dat ik je heb laten schrikken,' zei hij, en hij wreef met zijn neus tegen de hare voor hij haar losliet. Hij hield het masker om-

hoog. ‘Ik dacht dat je het wel lollig zou vinden. Ik wil het vrijdag in de klas opzetten.’

‘Nou, Johnny, dat lijkt me niet echt bevorderlijk voor de orde in je klas.’

‘Ik modder me er wel doorheen,’ zei hij grijnzend. En verdomd als het niet waar was, dat lukte hem elke keer weer.

Zij ging elke dag naar school met een grote schoolfrikkerige bril op haar neus, haar haar zo strak naar achteren gekamd en in een knot vastgezet dat je bijna zou verwachten dat ze het zou uitgillen van de pijn. Ze droeg haar rokken tot vlak boven de knie in een tijd dat de meeste meisjes rokjes droegen die net tot onder de rand van hun slipje kwamen (en ik heb mooiere benen dan zij, dacht Sarah rancuneus). Ze werkte met alfabetische zitplaatskaarten die, volgens de wetten van de kansrekening althans, de onruststokers bij elkaar uit de buurt hadden moeten houden, en ze stuurde brutale leerlingen resoluut naar het assistent-schoolhoofd; haar redenatie was dat hij tenslotte vijfhonderd dollar per jaar extra ving om streng op te treden en zij niet. En ondanks alles waren haar dagen gevuld met een voortdurende strijd met de demon van brugklasleraren: discipline. Nog zorgwekkender was dat ze het gevoel begon te krijgen dat er stilzwijgend een soort jury was gevormd – een soort schoolbewustzijn misschien – die iedere nieuwe leraar of lerares onder de loep nam, en dat het vonnis dat over haar werd uitgesproken niet bijzonder gunstig was.

Op het oog leek Johnny het tegengestelde te zijn van alles wat een goede leraar zou moeten zijn. Hij kuierde in een aangenaam soort versuftheid van klas naar klas en kwam dikwijls te laat omdat hij tussen de lessen even was blijven staan om met iemand een praatje te maken. Hij liet de leerlingen zelf kiezen waar ze wilden zitten zodat zich van dag tot dag nooit hetzelfde gezicht op dezelfde plek bevond (en de herrieschoppers steevast achter in de klas te vinden waren). Sarah zou tot maart nodig hebben gehad om al hun namen te leren, maar Johnny leek dat meteen voor elkaar te hebben.

Hij was een lange man met de neiging om met een ronde rug te lopen, en de leerlingen noemden hem Frankenstein. Dit leek Johnny eerder te amuseren dan kwaad te maken. En toch waren zijn leerlingen doorgaans rustig en welgemanierd; hij had weinig last van spijbelaars (voor Sarah was het een constant probleem dat leerlingen niet kwamen opdagen), en diezelfde jury leek hem gunstig te beoordelen. Hij was het soort leraar aan wie over tien jaar het

schooljaarboek zou worden opgedragen. Zij was dat nu eenmaal niet. En soms werd ze bijna gek van de vraag waarom dat eigenlijk niet zo was.

‘Wil je een biertje voor we gaan? Of een glas wijn? Of iets anders?’ ‘Nee, maar ik hoop dat je genoeg geld op zak hebt,’ zei ze, terwijl ze hem bij de arm pakte en besloot om niet meer kwaad te zijn. ‘Ik eet altijd minstens drie hotdogs, vooral als het de laatste jaarmarkt van het seizoen is.’ Ze gingen naar Esty, dertig kilometer ten noorden van Cleaves Mills, een stadje met als enige twijfelachtige aanspraak op roem dat het ABSOLUUT DE LAATSTE JAARMARKT VAN HET SEIZOEN IN NEW ENGLAND hield. Vrijdagavond, Halloween, was de slotavond.

‘Als je bedenkt dat vrijdag betaaldag is, sta ik er aardig goed voor. Ik heb nog acht dollar.’

‘O... mijn... god.’ zei Sarah, met haar ogen rollend. ‘Ik heb altijd geweten dat ik, als ik maar kuis bleef, op een dag een rijke mainteneur zou tegenkomen.’

Hij glimlachte en knikte. ‘Wij souteneurs verdienen grof geld, schatje. Even mijn jas pakken en dan kunnen we gaan.’

In de blik waarmee ze hem nakeek lag zowel ergernis als genegenheid, en de stem die steeds vaker in haar hoofd klonk – terwijl ze onder de douche stond, terwijl ze een boek las of een les voorbereidde of haar avondeten klaarmaakte – deed weer van zich horen, zoals een van die dertig seconden durende tv-spotjes van de overheid: *Een bijzonder aardige man, prettig in de omgang, leuk, hij heeft je nooit een huilbui bezorgd. Maar is dat liefde? Ik bedoel, komt daar niet meer bij kijken? Zelfs toen je leerde fietsen, moest je een paar keer vallen en beide knieën openhalen. Noem het voor mijn part een overgangsrite. En dat was nog maar iets kleins.*

‘Ik moet even naar de wc,’ riep hij.

‘Goed hoor.’ Ze glimlachte. Johnny was een van die mensen die er steevast melding van maken als ze naar de wc moeten – Joost mocht weten waarom.

Ze liep naar het raam en keek uit over Main Street. Een auto vol jongelui reed de parkeerplaats op naast O’Mike, de plaatselijke pizza-en-biertent. Opeens wenste ze dat ze bij hen was, een van hen was, met al dat verwarrende gedoe – en misschien nog meer in het verschiet. De universiteit was veilig. Dat was een soort sprookjesland waar iedereen, zelfs de docenten, lid kon zijn van de bende van Peter Pan en nooit volwassen werd. En er zou altijd een Nixon

of een Agnew zijn om de rol van kapitein Haak te spelen. Ze had Johnny in september leren kennen toen ze met lesgeven begonnen, maar ze kende hem al van gezicht van de opleiding. Ze was het vriendinnetje geweest van een lid van het Delta Tau Delta studentencorps en geen van de uitspraken die op Johnny van toepassing waren, waren op Dan van toepassing geweest. Hij was bijna smetteloos knap, geestig op een scherpe, onrustige manier waarbij ze zich altijd nogal ongemakkelijk had gevoeld, een zware drinker, een hartstochtelijk minnaar. Soms had hij een kwade dronk over zich. Ze herinnerde zich een avond in Bangor's Brass Rail toen dat was gebleken. De man in het zitje naast hen had gekscherend commentaar geleverd op iets wat Dan had gezegd over het UMO-footballteam, en Dan had hem gevraagd of hij soms naar huis wilde met zijn kop achterstevoren op zijn romp. De man had zijn excuses aangeboden. Maar Dan wilde geen excuses, hij wilde vechten. Hij begon beledigende opmerkingen te maken over de vrouw in het gezelschap van de andere man. Sarah had haar arm op Dans arm gelegd en hem gevraagd op te houden. Dan had haar hand afgeschud en haar aangekeken met een eigenaardig doffe schittering in zijn grijsachtige ogen, waardoor de woorden die ze verder misschien had willen zeggen in haar keel bleven steken. Het eind van het liedje was dat Dan en die andere vent naar buiten gingen en dat Dan hem in elkaar sloeg. Dan had op hem ingebeukt tot de andere man, die achter in de dertig was en het begin van een buikje had, begon te gillen. Sarah had nog nooit een man horen gillen en ze hoopte dat ook nooit meer te horen. Ze hadden in allerijl moeten vertrekken omdat de barkeeper, die alles had gevolgd, de politie had gebeld. Ze zou die avond alleen naar huis zijn gegaan (*O ja? Weet je dat zeker?* vroeg haar geest hatelijk), maar het was bijna twintig kilometer terug naar de campus en na zessen reden de bussen niet meer, en ze durfde niet te liften.

Dan zei niets tijdens de terugrit. Hij had een schram op zijn wang. Eén schrammetje maar. Toen ze voor Hart Hall, haar studentenhuys, stonden, zei ze dat ze hem niet meer wilde zien. 'Wat jij wil, schatje,' zei hij, met een onverschilligheid die haar koude rillingen had bezorgd – en de tweede keer dat hij haar had gebeld na het incident in de Brass Rail was ze toch weer met hem uitgegaan. Een deel van haar had haar dat hoogst kwalijk genomen.

Zo was het doorgegaan tot het eind van het herfstsemester van haar laatste studiejaar. Hij had haar tegelijkertijd angst aangejaagd en

aangetrokken. Hij was haar eerste echte minnaar en zelfs nu nog, twee dagen voor Halloween 1970, was hij haar enige echte minnaar geweest. Johnny en zij waren nog nooit met elkaar naar bed geweest.

Dan was een geweldige minnaar geweest. Hij had haar gebruikt, maar hij was een geweldige minnaar geweest. Hij weigerde voorzorgsmaatregelen te nemen en dus was zij gedwongen geweest naar de universiteitsarts te gaan, waar ze hikkend over pijnlijke menstruaties had gesproken en de pil voorgeschreven had gekregen. Seksueel had Dan haar altijd gedomineerd. Hij had haar niet vaak een orgasme bezorgd, maar zijn ruwheid alleen al had haar zo nu en dan naar een hoogtepunt gebracht, en in de weken voor de relatie tot een einde kwam, was in haar de hunkering van een volwassen vrouw naar goede seks gegroeid, een verlangen dat verwarrend genoeg vermengd was met andere gevoelens: een afkeer van zowel Dan als van zichzelf, een gevoel dat seks die zo sterk verbonden was met vernederd en gedomineerd worden eigenlijk geen 'goede seks' genoemd kon worden, en zelfverachting om haar onvermogen een relatie te beëindigen die gebaseerd leek te zijn op negatieve gevoelens.

Aan het begin van dit jaar was de relatie opeens tot een eind gekomen. Hij was van de universiteit gestuurd. 'Waar ga je heen?' had ze hem schuchter gevraagd. Ze zat op het bed van zijn kamergeenoot terwijl hij zijn spullen in twee koffers gooide. Ze had andere, meer persoonlijke vragen willen stellen. Blijf je in de buurt? Ga je werk zoeken? Je studie afmaken aan de avondschool? Is er een plek voor mij in je plannen? Vooral die laatste vraag had ze niet kunnen stellen. Omdat ze niet was voorbereid op het antwoord. Het antwoord dat ze kreeg op die ene neutrale vraag was al schokkend genoeg.

'Vietnam waarschijnlijk.'

'Wát zeg je?'

Hij rommelde door een stapeltje papieren op een plank en gooide haar een brief toe. Die was afkomstig van het rekruteringscentrum in Bangor: een oproep om zich te melden voor zijn medische keuring.

'Kun je er niet onderuit?'

'Nee. Misschien. Weet ik veel.' Hij stak een sigaret op. 'Ik geloof eigenlijk niet dat ik dat wil proberen.'

Ze had hem geschokt aangestaard.

‘Ik ben dit leventje zat. De universiteit, een baan zoeken en natuurlijk een vrouwtje. Jij hebt gesolliciteerd naar de plek van dat vrouwtje, en denk nou niet dat ik daar niet over heb nagedacht. Maar dat zou niks worden. Dat weet jij en dat weet ik. We passen gewoon niet bij elkaar, Sarah.’

Toen was ze ervandoor gegaan, al haar vragen waren beantwoord, en ze had hem nooit meer gezien. Ze was een paar keer zijn kamergenoot tegengekomen. Tussen januari en juni had die drie brieven van Dan gekregen. Hij was ingelijfd en voor zijn basisopleiding naar een militair trainingskamp ergens in een van de zuidelijke staten gestuurd. En dat was het laatste wat zijn kamergenoot had gehoord. Het was ook het laatste wat Sarah Bracknell had gehoord.

In het begin dacht ze dat ze het wel zou redden. Al die droevige liedjes over hopeloze liefdes die altijd na middernacht op de autoradio te horen waren, gingen voor haar niet op. Net zomin als de clichés over het einde van een relatie en de eindeloze huilbuien. Ze stortte zich niet halsoverkop in de armen van een ander en liep niet de kroegen af. Dat voorjaar bracht ze de meeste avonden rustig studierend in haar kamer in het studentenhuis door. Het was een opluchting. Haar wereld was niet ingestort.

Pas nadat ze Johnny had leren kennen – de vorige maand bij een feestje voor eerstejaarsstudenten, waarvoor ze allebei toevallig waren aangewezen om toezicht te houden – besepte ze wat een verschrikking dat laatste semester was geweest. Het was een van die dingen die je niet ziet als je ermiddenin zit omdat het te zeer deel van je uitmaakt. Twee ezels komen elkaar tegen bij een paal in een westernstadje. De ene is een stadsezel met alleen een zadel op zijn rug. De andere is de ezel van een goudzoeker, afgeladen met bepakkingsen, kampeer- en kookgerei en vier twintigkilozakken gouderts. Onder het gewicht is zijn rug doorgebogen als een harmonica. De stadsezel zegt: Da’s een behoorlijk zware vracht. En de ezel van de goudzoeker zegt: Welke vracht?

Achteraf gezien was het vooral de leegte die haar met afschuw vervulde. Het waren vijf maanden van Cheyne-Stokes-ademhaling geweest. Acht maanden als je de afgelopen zomer meetelde, toen ze een klein appartement aan Flagg Street in Veazie had gehuurd en niets anders had gedaan dan solliciteren op leraarsbanen en flutromannetjes lezen. Ze stond op, ontbeet, ging naar college of ging solliciteren als dat toevallig in haar agenda stond, kwam thuis, at, ging liggen om even een dutje te doen (die dutjes duurden soms vier

uur), at weer iets, las tot een uur of halftwaalf, keek naar Dick Cavett tot ze slaap kreeg en ging naar bed. Ze kon zich niet herinneren in die periode *gedacht* te hebben. Het leven was een routine. Soms had ze een soort vage pijn in haar lendenen, een *pijn van onbevrediging* werd dat volgens haar soms door schrijvers van damesromans genoemd, en daarvoor nam ze dan gewoon een koude douche. Na een tijdje werd de douche pijnlijk en dit schonk haar een bitter, afwezig soort bevrediging.

In deze periode feliciteerde ze zichzelf van tijd tot tijd omdat ze zo volwassen met de situatie omging. Ze dacht bijna nooit aan Dan – Dan Wie, haha. Later besepte ze dat ze acht maanden lang aan niets of niemand anders had gedacht. Er waren in die acht maanden krampscheuten door het land getrokken, maar zij had daar amper iets van gemerkt. De marsen, de oproerpolitie met hun valhelmen en gasmaskers, de toenemende aanvallen op de pers door Agnew, het bloedbad op de Kent State University, de zomer van geweld toen zwarten en radicale groepen de straat opgingen – al die dingen hadden net zo goed kunnen gebeuren in een laat op de avond uitgezonden tv-show. Sarah was helemaal opgegaan in hoe makkelijk ze de breuk met Dan te boven was gekomen, hoe goed ze zich wist aan te passen en hoe opgelucht ze was dat het prima met haar ging. Welke vracht?

Toen was ze begonnen met lesgeven op Cleaves Mills High en dat was een persoonlijke omwenteling geweest; na zestien jaar altijd maar leren stond ze opeens aan de andere kant van de leraarstafel. Ze had Johnny Smith leren kennen op dat feestje (kon je iemand met zo'n absurde naam als John Smith eigenlijk wel serieus nemen?). Ze was ver genoeg uit haar schulp gekropen om te kunnen zien hoe hij naar haar keek, niet wellustig, maar met een gezonde waardering voor hoe ze eruitzag in haar lichtgrijze tricot jurk.

Hij had haar gevraagd of ze zin had om met hem naar de bioscoop te gaan – *Citizen Kane* speelde in The Shade – en zij had ja gezegd. Ze hadden zich prima geamuseerd en zij had bij zichzelf gedacht: *geen vuurwerk*. Ze had genoten van zijn afscheidskus en had gedacht: *hij is absoluut geen Errol Flynn*. Hij had haar vermaakt met zijn mallotige gebabbel en ze had gedacht: *als hij later groot is, wil hij komiek worden*.

Toen ze later die avond in de slaapkamer van haar flat zat te kijken naar een film waarin Bette Davis een draak van een carrièrevrouw speelde, waren een paar van die gedachten weer in haar op-

gekomen, en ze was als bevroren blijven zitten met haar tanden in een appel, nogal geschokt door haar onredelijkheid.

En een stem die er het grootste deel van een jaar het zwijgen toe had gedaan – niet zozeer de stem van haar geweten als wel de stem van relativering – liet zich opeens horen. *Wat je bedoelt is: hij is absoluut geen Dan. Waar of niet?*

Nee! verzekerde ze zichzelf, nu meer dan nogal geschokt. *Ik denk helemaal nooit meer aan Dan. Dat... was heel lang geleden.*

Luiers, antwoordde de stem, *dat was heel lang geleden. Dan is gisteren vertrokken.*

Ze besepte opeens dat ze 's avonds laat in haar eentje in een flat een appel zat te eten en zat te kijken naar een film op tv die haar niet interesseerde, en dat ze dit allemaal deed omdat het makkelijker was dan denken. Denken was echt afgrijselijk als je niets anders had om aan te denken dan jezelf en je verloren liefde.

Nu was ze wel heel erg geschokt.

Ze was in tranen uitgebarsten.

Ook de tweede en de derde keer dat Johnny haar mee uit had gevraagd was ze meegegaan, en ook die keren waren een openbaring van wat ze precies was geworden. Ze kon moeilijk zeggen dat ze al een afspraakje had, want dat was niet waar. Ze was een intelligente, knappe meid en ze was dikwijls mee uitgevraagd nadat de relatie met Dan was afgelopen, maar de enige uitnodigingen waarop ze was ingegaan, waren om met Dans kamergenoot ergens een hamburger te eten, en ze besepte nu (haar afschuw getemperd door spotte humor) dat ze alleen maar met die volslagen onbetekenende afspraakjes had ingestemd om die arme jongen uit te horen over Dan. Welke vracht?

De meeste vriendinnen van de universiteit waren na het afstuderen achter de horizon verdwenen. Bettye Hackman was in Afrika met het Vredeskorp, tot grote ontzetting van haar rijke conservatieve ouders in Bangor, en soms vroeg Sarah zich af wat de Ugandezen wel niet zouden denken van Bettye met haar witte huid die nooit of te nimmer bruin zou worden, haar asblonde haar en haar frisse, knappe studentenkoppie. Deenie Stubbs deed haar postdoctoraal in Houston. Rachel Jurgens was met haar vent getrouwd en liep momenteel zwanger te zijn ergens in de wildernis van westelijk Massachusetts.

Ietwat verbijsterd had Sarah onder ogen moeten zien dat Johnny Smith de eerste nieuwe vriend was die ze in een ontzettend lange

tijd had gemaakt – en in de examenklas van de middelbare school was ze nog wel uitgeroepen tot het populairste meisje van de klas. Ze had afspraakjes gemaakt met een paar andere leraren op Cleaves Mills High, alleen maar om de zaken in perspectief te houden. Een van hen was Gene Sedecki, de nieuwe wiskundeleraar – maar uiteraard een saaie piet van de bovenste plank. De andere, George Rounds, was onmiddellijk op de versiertoeer gegaan. Ze had hem een klap in zijn gezicht gegeven – en de volgende dag had hij het lef gehad haar een knipoogje te geven toen ze elkaar in de gang tegenkwamen.

Maar Johnny was leuk, makkelijk in de omgang. En ze vond hem als man best aantrekkelijk – hoe sterk die aantrekkingskracht was, kon ze eigenlijk niet zeggen, nog niet tenminste. Een week eerder, na de vrijdag dat ze vrij hadden gekregen voor de lerarenconferentie in Waterville van oktober, had hij haar uitgenodigd om bij hem spaghetti te komen eten. Terwijl de saus stond te pruttelen was hij naar de winkel om de hoek gerend om wijn te halen; hij was teruggekomen met twee flessen Apple Zapple. Net als het aankondigen van zijn wc-bezoek, was ook dit op de een of andere manier typisch Johnny.

Na het eten hadden ze tv gekeken en dat was uitgelopen op een vrijpartij, en God mag weten waar dat op uitgelopen zou zijn als een paar vrienden van hem, medewerkers van de universiteit, niet opeens voor de deur hadden gestaan met een vlugschrift van de faculteit over academische vrijheid. Ze wilden dat Johnny daar even naar keek om te zien wat hij ervan vond. Dat had hij gedaan, zij het duidelijk met minder enthousiasme dan voor hem gebruikelijk was. Dat had ze waargenomen met een warm, heimelijk genoegen, en de pijn in haar lendenen – de *pijn van onbevrediging* – had haar ditmaal in verrukking gebracht, en die avond had ze de pijn niet onder een koude douche weggespoeld.

Ze draaide zich weg van het raam en liep naar de bank, waar Johnny het masker had neergelegd.

‘Vrolijk Halloween,’ zei ze, minachtend snuivend, en toen moest ze lachen.

‘Wat is er?’ riep Johnny.

‘Ik zei: als je niet opschiet, dan ga ik zonder jou.’

‘Ik kom er zo aan.’

‘Goed hoor!’

Ze streek met een vinger over het Jekyll-en-Hydemasker, de linker-

helft de goedaardige dr. Jekyll, de rechterhelft de boosaardige, onmenselijke Hyde. Hoe zouden we er tegen Thanksgiving voorstaan, vroeg ze zich af. Of tegen kerst.

De gedachte zond een huivering van opwinding door haar lichaam. Ze vond hem leuk. Hij was een doodnormale, lieve vent.

Ze keek nog eens naar het masker, die gruwelijke Hyde die als een knobbelig kankergezwell uit Jekylls gezicht groeide. Het was met lichtgevendende verf behandeld zodat het in het donker zou opgloeien.

Wat is eigenlijk normaal? Niets, niemand. Niet echt. Als hij zo normaal is, hoe kan hij dan van plan zijn zoiets afschuwelijks in de klas op te zetten en er nog steeds van overtuigd zijn dat hij de orde weet te handhaven? En hoe kunnen de leerlingen hem Frankenstein noemen en hem toch respecteren en sympathiek vinden? Wat is normaal?

Johnny kwam tevoorschijn door het kralengordijn dat de slaapkamer en de badkamer scheidde van de woonkamer.

Als hij vanavond met me naar bed wil, geloof ik dat ik ja ga zeggen.

Het was een warme gedachte, zoiets als thuiskomen.

‘Waarom lach je?’

‘Nergens om,’ zei ze, terwijl ze het masker weer op de bank liet vallen.

‘Nee, ik meen het. Wat was er zo leuk?’

‘Johnny,’ zei ze, terwijl ze een hand op zijn borst legde en op haar tenen ging staan om hem een vluchtige zoen te geven, ‘sommige dingen blijven nu eenmaal onuitgesproken. Kom op, laten we gaan.’

2

Beneden in de entree bleven ze even staan terwijl hij zijn denimjack dichtknoopte, en haar blik werd weer getrokken naar de STAKING!-poster met de gebalde vuist en de vlammeende achtergrond.

‘Er komt dit jaar weer een studentenstaking,’ zei hij, haar blik volgend.

‘Vanwege de oorlog?’

‘Voor een deel maar. Vietnam en de strijd over de ROTC en Kent State University hebben meer studenten in beweging gebracht dan ooit tevoren. Ik betwijfel of het ooit is voorgekomen dat er zo wei-

nig strebers op de universiteit waren.’

‘Wat bedoel je met strebers?’

‘Gasten die alleen maar studeren om goede cijfers te halen, zonder interesse in het systeem behalve dat het ze een goedbetaalde baan kan verschaffen als ze zijn uitgestudeerd. Een streber is een student die nergens een bal om geeft behalve zijn eigen hachje. Dat is voorbij. De meesten zijn wakker geschud. Er zijn grote veranderingen op komst.’

‘Is dat voor jou belangrijk? Ook al ben je student af?’

Hij richtte zich in zijn volle lengte op. ‘Jongedame, ik ben alumnus. Smith, klas van 1970. Hef de bierkroes op die goeie ouwe universiteit van Maine.’

Ze glimlachte. ‘Kom op, laten we gaan. Ik wil in de Whip voor ze die sluiten voor de nacht.’

‘Goed,’ zei hij, en hij pakte haar arm. ‘Toevallig heb ik je auto om de hoek geparkeerd staan.’

‘En je hebt acht dollar. Dat wordt me het avondje wel.’

De avond was bewolkt maar niet regenachtig, mild voor eind oktober. Boven hun hoofd deed de maansikkel zijn best door het wolkendek heen te breken. Johnny sloeg een arm om haar heen en ze kroop dicht tegen hem aan.

‘Weet je, Sarah, ik denk heel vaak aan jou.’ Zijn toon was bijna nonchalant, bijna. Haar hart vertraagde even en versnelde toen gedurende een slag of tien.

‘Echt waar?’

‘Ik geloof dat die Dan je behoorlijk heeft gekwetst, hè?’

‘Ik weet niet precies wat hij me heeft aangedaan,’ zei ze naar waarheid. Het gele knipperlicht, dat nu een half huizenblok achter hen lag, deed hun schaduwen verschijnen en verdwijnen op de straat voor hen.

Johnny leek hierover na te denken. ‘Dat zou ik nooit willen doen,’ zei hij ten slotte.

‘Nee, dat weet ik. Maar... geef het wat tijd, Johnny.’

‘Ja,’ zei hij. ‘Tijd. Dat hebben we wel, denk ik.’

En dat zou haar later steeds weer te binnen schieten, terwijl ze wakker was en zelfs nog sterker in haar dromen, samen met een gevoel van onuitsprekelijke bitterheid en verlies.

Ze liepen de hoek om en Johnny opende het portier voor haar aan de passagierskant. Hij liep om de auto heen en kroop achter het stuur. ‘Heb je het koud?’

‘Nee,’ zei ze. ‘Het is een fantastische avond voor de jaarmarkt.’
‘Dat is het,’ zei hij instemmend, en toen draaide hij de weg op. Haar gedachten gingen terug naar dat idiote masker. Half Jekyll met Johnny’s blauwe oog zichtbaar achter de lege o-vormige oogkas van de verbaasde doctor – *tjonge, dat is nog eens wat je noemt een cocktail die ik gisteravond heb uitgevonden, al geloof ik niet dat die in de kroeg veel verkocht zal worden* – en die kant was oké omdat je een stukje van Johnny erachter kon zien. Maar die Hydehelpt had haar de stuipen op het lijf gejaagd omdat dat oog tot een spleetje was dichtgeknepen. Het had iedereen kunnen zijn. Iedereen. Dan, bijvoorbeeld.

Maar tegen de tijd dat ze het kermisterrein in Esty hadden bereikt, waar de naakte gloeilampen van het feestterrein in de duisternis fonkelden en de door neon verlichte lange spaken van het reuzenrad rondwentelden, was ze het masker vergeten. Ze was uit met haar vent en ze zouden een leuke avond hebben.

3

Hand in hand liepen ze het kermisterrein op, zonder veel te praten, en Sarah herleefde de jaarmarkten van haar jeugd. Ze was opgegroeid in South Paris, een stadje met een papierfabriek in het westen van Maine, en de grootste kermis was die van de jaarmarkt in Fryeburg geweest. Voor Johnny, een jongen uit Pownal, was dat waarschijnlijk Topsham. Maar eigenlijk waren ze allemaal hetzelfde, en in de loop der jaren waren ze niet veel veranderd. Je parkeerde je auto op een onverhard parkeerterrein en betaalde je twee dollar entree bij de ingang, en zodra je het terrein opliep, rook je hotdogs, gebakken paprika en uien, bacon, suikerspinnen, zaagsel en zoete, aromatische paardenstront. Je hoorde het zware, door een ketting aangedreven gedender van de kleine achtbaan, die ze de Wilde Muis noemden. Je hoorde het geknal van .22-geweren in de schiettenten, het blikkerige geschreeuw van de bingoleider door het PA-systeem, dat was opgehangen rondom de grote tent die gevuld was met lange tafels en klapstoeltjes uit het plaatselijke mortuarium. Rock-’n-roll wedijverde met het stoomorgel wie de boventoon voerde. Je hoorde de kreten van de klantenlokkers – twee kansen voor een kwartje, win een speelgoedhond voor de kleine, hier moet je zijn, ga door tot je wint. Het veranderde niet. Je voelde je weer

kind, popelend om je te laten beetnemen.

‘Hier!’ zei ze, hem tegenhoudend. ‘De Whip! De Whip!’

‘Tuurlijk,’ zei Johnny sussend. Hij schoof een dollarbiljet door het raampje van het kaartjeshokje en de verkoopster schoof twee rode kaartjes en twee dubbeltjes terug, amper opkijkend van haar tijdschrift.

‘Wat bedoel je met dat “tuurlijk”? Waarom zeg je “tuurlijk” op die toon?’

Hij haalde zijn schouders op. Zijn gezicht stond veel te onschuldig. ‘Het gaat niet om wát je zei, John Smith, maar om hóé je het zei.’

De rit was afgelopen. De passagiers stapten uit en stroomden langs hen heen, voor het merendeel tieners in blauwe wollen pilotenblouses en open parka’s. Johnny leidde haar het houten plankier op en overhandigde hun kaartjes aan de man die de Whip bediende, die eruitzag als het landerigste schepsel met bewustzijn op aarde.

‘Niks,’ zei hij, terwijl de man hen in een van de kleine ronde bakjes installeerde en de veiligheidsstang vastklikte. ‘Het is alleen dat deze karretjes op kleine cirkelvormige rails staan, waar of niet?’

‘Waar.’

‘En de kleine cirkelvormige rails zijn verankerd in een grote cirkelvormige schotel die ronddraait, waar of niet?’

‘Waar.’

‘Nou, als de rit zijn hoogste snelheid bereikt en het karretje waarin we zitten rondzweept op zijn cirkelvormige spoortje, kan het gebeuren dat je een kracht van zeven G te verduren krijgt, wat maar vijf minder is dan wat astronauten voor hun kiezen krijgen als ze op Cape Kennedy worden gelanceerd. En ik heb een jongen gekend...’ Johnny boog zich met een ernstig gezicht dichterbij haar toe.

‘Ja hoor, hier komt een van je grote leugens,’ zei Sarah ongemakkelijk.

‘Toen die jongen vijf was, is hij van het stoepje voor zijn huis gevallen en door de val heeft hij een minuscuul haarscheurtje in zijn ruggengraat opgelopen, aan de bovenkant van zijn nek. Toen – *tien jaar later* – heeft hij op de kermis in Topsham een ritje in de Whip gemaakt... en...’ Hij haalde zijn schouders op en gaf haar een geruststellend klopje op haar hand. ‘Maar jij hoeft vast nergens bang voor te zijn, Sarah.’

‘O... ik wil eruit...!’

Maar toen begonnen ze te draaien en veranderde het kermisterrein

in een overheellende waas van lichten en gezichten, en ze gilde en lachte en begon hem met haar vuisten te bewerken.

‘Een haarscheurtje!’ schreeuwde ze tegen hem. ‘Ik zal jou een haarscheurtje bezorgen zodra we hier uit zijn, liegbeest!’

‘Voel je nog niks in je nek?’ vroeg hij poeslief.

‘O, leugenaar die je bent!’

Ze wervelden rond, steeds sneller, en toen ze voor de tiende, misschien wel vijftiende keer langs de bediener vlogen, leunde hij naar haar toe en kuste haar, en het karretje raasde rond op de rails en perste hun lippen op elkaar tot iets vurigs en opwindends en meeslepends. Toen begonnen ze vaart te minderen; hun karretje ratelde weifelend over zijn spoor om ten slotte schommelend tot stilstand te komen.

Ze stapten uit en Sarah kneep hem in zijn nek. ‘Een haarscheurtje, etterbak!’ fluisterde ze.

Er liep net een dikke dame langs in een blauwe lange broek en met penny loafers aan haar voeten. Johnny sprak haar aan, met zijn duim naar Sarah wijzend. ‘Dat meisje valt me lastig, mevrouw. Als u een politieagent ziet, wilt u hem dat dan alstublieft doorgeven?’

‘Die jongelui van tegenwoordig vinden zichzelf toch allemaal zo grappig,’ zei de dikke dame verachtelijk. Ze waggelde weg in de richting van de bingotent, haar tas onder haar arm geklemd. Sarah lachte zich slap.

‘Je bent onmogelijk.’

‘Het zal ongetwijfeld slecht met me aflopen,’ zei Johnny instemmend. ‘Dat zegt mijn moeder ook altijd.’

Ze liepen hand in hand over het terrein, wachtend tot de wereld voor hun ogen en onder hun voeten ophield met draaien.

‘Je moeder is behoorlijk gelovig, hè?’ vroeg Sarah.

‘Zo doopsgezind als je maar kunt zijn,’ gaf Johnny toe. ‘Maar ze is oké. Ze verliest de werkelijkheid niet uit het oog. Ze kan het niet laten me een paar traktaatjes in de hand te stoppen als ik thuis ben, maar dat hoort nu eenmaal bij haar. Pa en ik laten haar gewoon haar gang gaan. Vroeger zei ik er wel eens wat van – dan vroeg ik bijvoorbeeld bij wie Kaïn in hemelsnaam in Nod was gaan wonen als zijn pa en ma de eerste mensen op aarde waren, dergelijke dingen – maar toen bedacht ik dat dat eigenlijk best wel gemeen was en ben ik ermee opgehouden. Twee jaar geleden dacht ik dat Eugene McCarthy de wereld kon redden en per slot van rekening stellen doopsgezinden Jezus niet kandidaat voor president.’

‘Is je vader niet gelovig?’

Johnny lachte. ‘Dat zou ik niet durven zeggen; maar hij is beslist niet doopsgezind.’ Even later voegde hij eraan toe: ‘Pa is timmerman,’ alsof dat het verklaarde. Ze glimlachte.

‘Wat zou je moeder ervan zeggen als ze wist dat je uitgaat met een afvallige katholiek?’

‘Me vragen om je mee naar huis te brengen,’ zei Johnny direct, ‘zodat ze je een paar traktaatjes kan toestoppen.’

Ze bleef staan, zonder zijn hand los te laten. ‘Zou jij me willen meenemen naar je ouders?’ vroeg ze, hem nauwlettend aankijkend.

Johnny’s lange, sympathieke gezicht werd ernstig. ‘Ja,’ zei hij. ‘Ik zou je graag aan hen willen voorstellen... en vice versa.’

‘Waarom?’

‘Weet je dat niet?’ vroeg hij zacht, en opeens kreeg ze een brok in haar keel en bonsde haar hoofd alsof ze op het punt van huilen stond, en ze kneept hard in zijn hand.

‘O Johnny, ik ben echt dol op je.’

‘Ik nog meer op jou,’ zei hij ernstig.

‘Kom op, dan gaan we in het reuzenrad,’ zei ze opeens, lachend. Ze wilde het er niet meer over hebben tot ze de kans had gehad erover na te denken, te overzien waar dit toe zou kunnen leiden. ‘Ik wil zo hoog dat we alles kunnen zien.’

‘Mag ik je kussen als we boven zijn?’

‘Twee keer, als je snel bent.’

Hij liet zich meetronen naar het kaartjesloket, waar hij weer afstand deed van een dollarbiljet. Terwijl hij afrekende, zei hij: ‘Toen ik op de middelbare school zat, kende ik een jongen die bij de kermis werkte, en die zei dat de meeste mannen die deze apparaten in elkaar zetten stomdronken zijn en dat ze van alles vergeten vast te...’

‘Val dood,’ zei ze vrolijk, ‘niemand heeft het eeuwige leven.’

‘Maar iedereen doet daar wel zijn best voor, is je dat nooit opgevallen?’ zei hij, en hij stapte na haar een van de schommelende bakjes in.

Het draaide erop uit dat hij haar toen ze boven waren meermalen kon kussen, terwijl de oktoberwind hun haren door de war blies en het kermisterrein zich als een opgloeiende wijzerplaat onder hen uitstreckte.